

67168

NAČRT

za

Vérouk v ljudskih šolah

v nadškofnji goriški

s pristavkom :

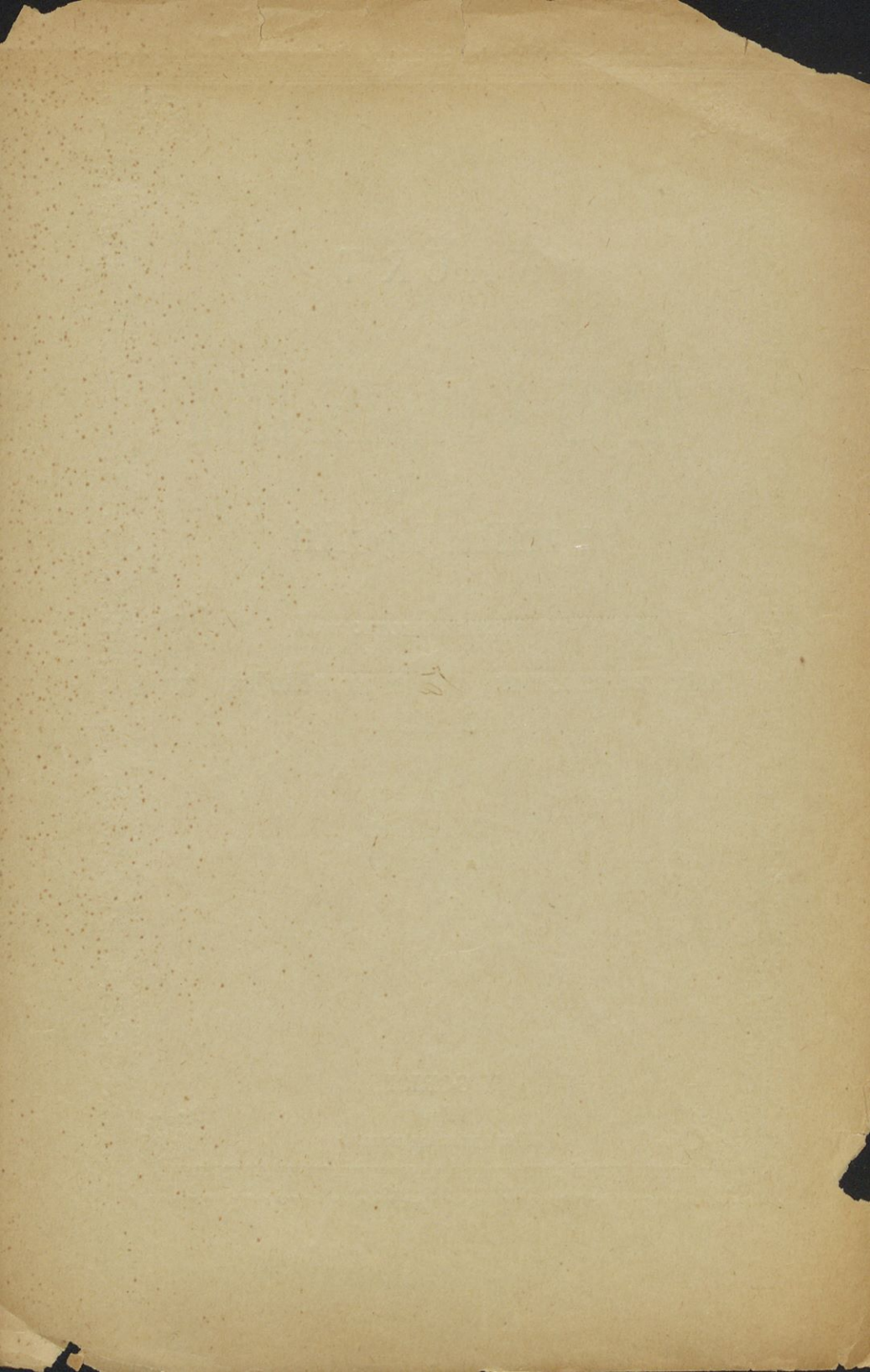
Načrt za meščansko šolo in za učiteljsko izo-
braževališče.

V GORICI

1890

Hilarianska tiskarna.

I.

Splošne opombe

k učnemu načrtu za vérouk v ljudskih šolah.

1. *Učni smoter*, na ktereга mora vérouk v ljudskih šolah meriti, in po katerem se ljudskošolskemu katehetu določuje naloga, je: otroke v krščansko-katoliških vérskih resnicah poučevati ter jih tako vérsko-nravno odgojevati.

2. Da se ta smoter doseže, treba napred držati se *učnega načrta*, kteremu je namen, učivo določiti in omejiti ter je na letne vrste ali starostne stopinje učencev porazdeliti tako, kakor je njihovemu umu naj primerniše, pa tudi naznačiti navod (metodo), po katerem se dá vérouk naj bolj pospeševati. Določili so se torej in so spodej razkazani učni smotri, kterih bode držati se v raznih vrstah ljudskih šol v nadškofiji goriški. Umé se samo od sebe, da je v učnih načrtih le sploh in na debelo razkazano učivo, ki se ima obravnavati v tem ali tem šolskem letu, v dotičnem oddelku, v dotični skupini ali v tem in tem razredu; „kakó“ naj se to pa to uči, kako naj se vsaka reč v splošno učbo vpleta, posebno pa, kakó storiti, da bo uk za vérsko-nravno življene rodoviten, — vse to je opravilo katehetovo; on mora tudi razsoditi, ali treba učivo skrciti in omejiti ali pa razširiti po tem, kakor ima več ali manj ur na razpoláganje, več ali manj učencev in kakor so učenci več ali manj zmožni in razumni.

3. V nekterih vrstah šol so učenci raznih letnih tečajev skupaj v isti sobi. V tacih šolah naj katehet v eni in isti uri ne uči za vsak oddelek različnih reči, marveč naj si prizadeva, vsem isti predmet razlagati, toda takó, da se ozira na individualno

pripravnost ter da bode pouk za vse tečaje vspešen in rodoviten. Z eno besedo: uči naj se, kolikor se dá, *koncentrično* ¹⁾

4. V vsakem šolsko-letnem tečaju naj se krščanski nauk *cel* uči, da imajo otroci *skupno podobo ali celoten pregled* razodetih vérskih resnic pred očmi. Kar se jemlje eno leto površno in pregledno, to se v naslednjem letu natančnije razlaga, dopolnjuje in utemeljuje. Kar so se otroci že učili, treba vedno ponavljati, da se jim globokeje v spomin vtisne pa zveza napravi med prejšnjim in poznejim ter tako razumnost pospešuje.

5. Glavna reč pri učbi je, *kar in kakor katehet govori*. Ni jih učnih bukev, da bi namestovala živo besedo, ki iz srca pride in k srcu gre. Potem še-le, ko je katehet kaj z besedo razložil, utemeljil in za vérsko-nravno življenje vsestransko izkoristil, ima tudi knjiga svojo pravico, da se po njej natančno določi, kar se ima učenec na pamet učiti. Poglavitna skrb bodi katehetu ta, da se otroci navadijo, kar so se v šoli učili, v vsakdanjem življenji tudi *izpolnovati*, in sicer otroci nižih razredov v svojih sedanjih, učenci viših razredov pa tudi v dozdevnih prihodnjih razmerah.

6. Praviloma naj se otrokom 1. šolsk. leta prve vérske resnice prosto brez knjige razlagajo, v naslednjih šolskih letih pa *učne knjige tako-le uporabljajo*: V šolah I. in II. vrste²⁾ (kategorije) v 2. in 3. šolsk. letu „Mali katekizem“ brez knjige za zgodbe sv. pisma; v 4. 5. in 6. šolsk. letu „Srednji katekizem“ (ali „Krščansko-katoliški nauk“, oziroma „Posnetek iz Velikega katekizma“), male „Zgodbe sv. P.“; v nadaljevalnem tečaju³⁾ „Veliki katekizem“ in male „Zgodbe sv. P.“; razlaganje sv. evangelijev. — V šolah III. in IV. vrste: v 2. in 3. šolsk. letu „Mali katekizem“ in male „Zgodbe sv. P.“; v 4., 5. in 6. šolsk. letu „Srednji katekizem“ in male „Zgodbe sv. P.“; v nadaljevalnem tečaju

¹⁾ V „*Pojasnilih, kako naj učitelj postopa pri pouku*“, ki jih je deželni šolski nadzornik g. Ant. Klodič vit. Sabladoski izdal kot dodatek k „*Učnim načrtom za ljudske šole na Primorskem 1889*“, nahaja se mej drugim vodilo za „*koncentrični*“ uk. Drži naj se ga kolikor toliko tudi katehet. — Kedar ni možno koncentrično učiti, naj odkaže katehet otrokom 2. in 3. šolsk. leta kak kosček v katekizmu, da ga sami tiho beró, v tem ko on prvoletnikom kaj razlaga. Prav primerno je tako poučevanje v II. skupini.

²⁾ Glej spodej „*Razne vrste ljudskih šol i. t. d.*“

³⁾ Glej spodej „*Razne vrste ljudskih šol*“ C.

„Veliki katek.“ in velike „Zgodbe sv. P.“; razlag. evang. — V šolah V. in VI. vrste, kakor v šolah III. in IV. vrste, v 6. šolsk. letu pa, če so razmere ugodne, bo kazalo rabiti „Vel. katek.“ in vélike „Zgodbe sv. P.“; v nadaljevalnem tečaju kakor III. in IV. — V šolah VII. vrste: v 2. šolsk. letu, t. j. v II. razr. „Mali katek“ brez knjige za „Zgodbe sv. P.“; v III. razr. (v 3. in 4 šolskem letu) „Srednji katek.“ in male „Zgodbe sv. P.“; v IV. razredu (= 5. in 6. š. letu) „Vel. katek.“ in velike „Zgodbe sv. P.“; v nadaljev. tečaju se ponavlja in razširja učivo IV. razreda. — V šolah VIII. in IX. vrste, kakor v šolah VII. vrste.

7. Od 2. šolskega leta naprej učita se *katekizem* in *svetopisemska zgodovina skozi in skozi vzajemno*, da se vzajemno podpirata in dopolnjujeta. Učba bodi v prvih dveh letih pripovedovalna. Začenshi s 3. šolskim letom učé se biblijske zgodbe v *zvezi* med seboj; zatorej treba tiste zgodbe, ki so se bile v prejšnjih dveh letih izpuštile, povzeti, ter učence napeljevati, da se navadijo, vsebino svetopisemskih povesti nepretrgoma, samostalno in, kolikor se dá, točno in gladko pripovedovati. V tistih šolah, v katerih imajo otroci eno in isto knjigo po 2-3 leta, naj se učivo primerno razdeli. — V 5. in 6. š. letu treba učence siliti, da si sv. povesti po besedi v spomin vtisnejo. — *Razvrstitev katekizemskega učiva* je razvidna iz učnega načrta. — Prilika, kaj *liturgičnega* povedati, ponuja se katehetu, ko razlaga sv. mašo, ss. sakramente, nedeljske in prazniške evangelije, ko se bližajo glavni prazniki in pa 3 prazniški deli cerkvenega leta.

8. V *molitvah* se morajo razlagati naj pred besede in stavki, potem pa treba tudi pojasniti, kar imajo vérskega (dogmatičnega) v sebi ali nravskega. Učenci naj se jih dobro navadijo, ter jih čisto in pobožno molijo, kar je tem potrebníše, ker navadni ljudje mnogokrat posamezne besede ali cele reke nepravilno izgovarjajo in pačijo.

9. Molitev je tudi *cerkveno petje*. Na petje naj obrača katehet vso pozornost. Dasi je, petje učiti, dolžnost učiteljeva in mora on otroke v tehničnem oziru napevov vaditi, naj vendar tudi katehet te važne reči ne zanemarja; dogovarja naj se pogostem z učiteljem gledé izbiranje cerkvenih pesmi in napevov, da se ne navadijo otroci kaj tacega, kar bi se v cerkvi peti ne spodobilo. Je pa tudi dolžnost katehetova, učencem sv. pesmi v stvarnem oziru razlagati in kazati jim, kako se ta ali ta pesem ali ktera

nje kitica vjema s posameznimi opravili javne službe božje ali pa s skrivnostmi sv. cerkvenih časov in praznikov. Sploh gleda naj katehet, da se uresničijo besede: Otrok naj pojoč moli in poslušalce k molitvi spodbuja.

10. Slednjič razume se samo od sebe, da mora katehet ne le kako dobro *katehetiko* imeti in pa *pomočnih knjig* k razlaganju katekizma in Zgodeb sv. P., temveč tudi pridno *seznanjati se s katehetskimi slovstvom* sploh. Dolžan je to vzvišenemu svojemu poklicu.

II.

Učivo, učni smoter in načrt.

A. 1. šolsko leto. Prve in naj potrebnije *verske resnice* posnete iz *zgodbe sv. Pisma* [Bog, tri božje osebe, njihova imena in dejanja. — Bog *Oče*; je vse ustvaril, vse vzdržuje in vlada; ustvaril angelje in prvega človeka; angeljev in prvih staršev greh; nasledki greha; Odrešenik obljubljen. — Bog *Sin*; včlovečil se, Marija mati božja; Jezusa Kristusa mladost, učitev in čudeži; smrt, vstajenje, vneboh; poslal sv. Duha. — Bog *sv. Duh*; kaj je učinil v Aposteljnih; milost božja (gnada); sv. sakramenti].

Molitve. Znamenje sv. križa; „Oče naš,“ „Češčena si Marija,“ „Čast bodi Očetu...“ itd.; apostoljska véra; — znabiti tudi še kake druge molitvice; lahke spominske vrstice in uravski reki ali pregovori. — *Glavni prazniki* cerkvenega leta priprosto in lahkoumevno razloženi.

B. 2. šolsko leto. *Zgodbe sv. Pisma* stare in nove zaveze ob kratkem. *Katekizem*: apostoljska véra gladkeje pa pravilno; 10 božjih in 5 cerkvenih zapovedi; 7 ss. sakramentov površno, natančnije sv. krst; šest glavnih resnic, tudi še kaj drugega, kar je sosebno treba znati in verovati*)

*) „*Kteri katekizem* (mali, srednji ali veliki) in *ktere „Zgodbe sv. Pisma“* gre v raznih *vrstah* šol in v raznih *šolskih letih* rabiti, je razkazano v „Splošnih opombah.“

Molitve: Pred in po šoli; „Angelj Gospodov....“

D. 3. šolsko leto. *Katekizem* (I. — III. in nekaj iz IV. pogl.) Prav kratko razlaganje apostolske vére, „Oče-naš-a“ in „Češčena si Marija-e,“ 10 božjih zapovedi in 5 cerkvenih; bistvene reči o sakramentu sv. pokore; kes; besede (*molitvice*) pred spovedjo in po spovedi. — *Svetopisemske zgodbe* prosto pripovedovane: stare zaveze do razdelitve kraljestva; nove zaveze: do dejanja Aposteljnov. — *Molitve*: sv. rožni venec v zvezi z dotičnimi dogodki v življenji Jezusovem; kratka molitvica pred jedjo in po jedi; molitvice k važnišim delom sv. maše.

D. 4. šolsko leto. *Katekizem* (IV. in V. pogl.). Ss. sakramenti s posebnim ozirom na sv. spoved in obhajilo; krščanska pravičnost. — *Svetopisemske zgodbe* prosto pripovedovane: zgodbe stare zaveze od razdelitve kraljestva do Kristusa; nove zaveze apostolsko dejanje. — *Molitve*. Razlaganje litanij Matere božje in Svetnikov in sosebno dotičnih odgovorov; tri božje čednosti; ponovitev krstne obljube; jutranja in večerna molitev; navod, kakó molitvene bukve rabiti.

E. 5. šolsko leto. *Katekizem* (I. II. in III. pogl.) Razlaganje vére, upanja in ljubezni. Ponavlja se uk o spovedi; pripravljanje za prvo sv. obhajilo. — *Zgodbe sv. Pisma* z besedami učne knjige: stare zaveze do razdelitve kraljestva; nove zaveze do dejanja Aposteljnov. *Molitve*: v petek v spomin in čast trpljenja Gospodovega; klicanje sv. Duha; za papeža in cesarja; „Češčena bodi Kraljica,“ k sv. Alojziju; kake druge primerne molitvice; vse pa tako, da niso učenci preobloženi ter da besede pravično, čisto in razumno izgovarjajo.

F. 6. šolsko leto. *Katekizem* (IV. in V. poglavje in pristavek). Obširen uk o milosti (gnadi), o ustanovi, delitvi, učinku in prejemanji ss. sakramentov. Krščanska pravičnost; štiri poslednje reči. — *Svetopisemske zgodbe* od besede do besede: stare zaveze od razdelitve kraljestva do Kristusa; nove zaveze — dejanje Aposteljnov. Razlaganje *nedeljskih in prazniških evangelijev, obredov sv. maše* in *druzihi važniših cerkvenih šeg*. — Primerne *molitve*, sosebno *liturgijske* dobro prevedene; ponavljajo se prejšnjega leta molitve.

Na razne vrste šol obrača se ta učni načrt tako-le:

III.

Razne vrste ljudskih šol in uravnava njihova.

1. **Nerazdeljna enorazredna ljudska šola.** *) Vseh 6 šolskih let učenci so le en sam razred z enim učiteljem, delijo se pa na tri oddelke. Prvo šolsko leto je I. oddelek, 2. in 3. šolsko leto II., 4., 5. in 5. šolsko leto III. oddelek. — *Verouk* (po 2 uri na teden) je za vse 3 oddelke istočasen, treba pa ozirati se na starost in omiko učencev tako, da si katehet prizadeva doseči v I. oddelku učni smoter **A.**, v II. oddelku smoter **BC**, v III. pa **DEF**.

II. **Razdeljena enorazredna ljudska šola** z enim samim učiteljem. Uk je polodneven in so učenci po starosti in omiki v nižo (I.) in višo (II.) skupino razdeljeni. Šolska leta 1—3 so I. skupina z 2 oddelkoma (1. šolsko leto 1. oddelek, 2 in 3. šolsko leto 2. oddelek); šolska leta 4.—6. so II. skupina tudi z 2 oddelkoma (kterih 1. obsega 4. in 5. šolsko leto; 6. leto samo za-se je 2. oddelek.) — *Verouka* ima vsaka skupina po 2 uri na teden; v I. skupini se obravnjuje učna tvarina **ABC**, v II. skupini tvarina **DEF**.

III. **Dvorazredna nerazdeljena ljudska šola** z dvema učnima močema in celodnevnim ukom. — 1. 2. in 3. šolsko leto so I. razred, 4. 5. in 6. šolsko leto II. razred. Vsak razred je spet razdeljen v 2 oddelka tako, da 1. oddelek I. razreda obsega 1. šolsko leto; 2. oddelek 2. in 3. šolsko leto; — 1. oddelek II. razreda so otroci 4. in 5. šolskega leta, 2. oddelek je 6. šolsko leto. — *Verouku* ste v vsakem razredu 2 uri odkazani. Učni načrt za I. razred se ravna po **ABC**, za II. razred po **DEF**. Učno tvarino gre obširniše in globokeje obravnavati, ko v šolah prejšnje (II.) vrste.

IV. **Razdeljena dvorazredna ljudska šola** s 4 skupinami in polodnevnem ukom. Vsak razred je razdeljen na dve skupini (I. in II.). I. skupina I. razreda so učenci 1. šolskega leta sami

---

*) Takih šol v naši deželi ni; če je ktera, je to le izjema.

II. skupina obsega 2. in 3. šolsko leto, katerih vsako je spet poseben oddelek. — 1. oddelek I. skupine II. razreda je sestavljen iz otrok 4. šolskega leta, 2. oddelek so učenci 5. šolsk. leta; II. skupina so sami učenci 6. šolskega leta. — *Vérstvo* se uči v I. razredu za vsako skupino po 2 poli ure po **A** in **BC**, v II. razredu v vsaki skupini po 2 celi uri na teden po načrtih **DE** in **F**.

V. **Trirazredna nerazdeljena ljudska šola** s celodnev-
nim ukom. — 1. šolsko leto je I. razred; 2. in 3. šolsko leto raz-
deljeni v 2 oddelka ste II. razred; 4. 5. in 6. šolsko leto so III.
razred in sicer tako, da ste 4. in 5. šolsko leto 1. oddelek, 6. šol-
sko leto pa 2. oddelek tega razreda. — *Vérstvu* je 5 ur odločenih;
v I. razredu 2 poli ure (ali 1 cela ura) uči se po **A**; v II. in
III. razredu v vsakem 2 uri; uči se po **BC** in po **DEF**.

VI. **Trirazredna razdeljena ljudska šola s 6 skupi-
nami** in polodnevnim ukom*) Prve 4 skupine obsegajo vsaka
eno šolsko leto; v V. skupini so deklice 5. in 6. šolsk. leta, v
VI. skupini pa dečki 5. in 6. šolsk. leta. — *Verouku* gre po vseh
skupinah skupaj 9. ur: na vsako prvih 3 skupin pridete 2 poli
ure, na vsako viših skupin pa po 2 celi uri. V skupinah I.—IV.,
ktere se vjemajo sè šolskimi leti, uči se kršč. nauk po **A**, **B**, **C**,
D; za V. in za VI. skupino velja načrt **EF**.**)

VII. **Četerorazredna ljudska šola**. — 1. šolsko leto je I.
razred, 2. šolsko leto II. razr., 3. in 4. šolsko leto III. razr., 5.
in 6. šolsko leto IV. razred; III. in IV. razred imata po 2. oddel-
ka. — *Vérouk* (8 ur) uči se v I. razredu po **A**, v II. r. po **B**, v
III. r. po **CD** in v IV. razredu po **EF**.

VIII. **Peterorazredna lj. šola**. Prvi štiri razredi se vjemajo
s prvimi štirimi šolskimi leti; V. razred z 2 oddelkoma obsega
5. in 6. šolsko leto. — *Vérstvo* 10 ur: I., II., III. in IV. razr. po
A, **B**, **C**, **D**, — V. razred kakor **EF**.

IX. **Šesterorazredna lj. šola**. Vsako šolsko leto je tudi
za-se en razred. — *Vérstvo* 12^u ur. V vsakem razredu velja načrt
in smoter dotičnega šolskega leta.

*) Te vrste šol ni v učnih načrtih za ljudske šole na Primorskem iz-
danih l. 1889.

**) V šolah te VI. vrste bila je doslej navada, da so se v III. razredu
(5. in 6. šolsk. letu) dečki in deklice v *vérstvu* skupno poučevali, bolje pa bi
bilo, ko bi se spola ločila.

Memo v točkah I—IX naštetih vrst lj. šol so tudi še:

A. Ekspositure (podružnice) in sicer 1.) za otroke 1., 2. in 3. šolskega leta s celodnevним ukom. Učenci se poučujejo v 2 oddelkih; 1. šolsko leto je 1. oddelek, 2. in 3. šolsko leto 2. oddelek. — *Vérstvo* se uči kakor v I. razredu dvorazrednih šol (sub III.). — 2.) za otroke 1.—3. šolsk. leta s polodnevним ukom, t. j. 1. šolsko leto je I. skupina; 2. in 3. šolsko leto II. skupina. *Vérouk* kakor v I. razredu razdeljene dvorazrednice (sub IV.).

B. Excurrendo-postaje: 1.) s tridnevним ukom na teden; 2.) z dvodnevним ukom na teden. — Učni smoter *kršč. nauka* blizo tisti, — kakor v enorazrednicah.

C. Nadaljevalni tečaji za 13-14letno mladino pri vseh rednih šolah. Uči se skozi 8 mesecev po 5—6 ur na teden, skoz 2 $\frac{1}{2}$ mes. po 2 uri. V učnih načrtih ni *vérstvu* nič ur odločenih, vendar pa so v nekterih krajih duhovniki prevzeli po $\frac{1}{2}$ ali 1 uro na teden. — Treba bo to reč vrediti.

Pristavek.

A.

Véroučni načrt za trirazredno meščansko šolo. *)

I. **razred** (2 uri). Spopolnovalno obravnavanje vérskih in nrafskih resnic po „*Velikem katekizmu*“ (Jemlje naj se posebno IV. in V. poglavje). — *Zgodbe sv. Pisma* (veče) naj se ponavljajo in dovršujejo.

II. **razred** (2 uri). Memo nadaljnega ponavljanja *katekizma* (sosebno I. in II. pogl. in spovedi) in zraven spopolnovanja *svetopisemskih zgodob* jemje se še kratka *liturgika* po primerni knjigi.

III. **razred** (2 uri). *Katekizmu* (obravnuje se vzlasti III., IV. in V. pogl.) pridruži se kratka *zgodovina sv. katoliške Cerkve* z ozirom na Oglej in Gorico.

V vsakem razredu se razlagajo tudi *nedeljski evangeliji*.

B.

Véroučni načrt za učiteljsko izobraževališče.

I. **tečaj** (2 uri). *Katoliško veroznanstvo* (dogmatika). Ponavlja se *svetopisemska zgodovina stare zaveze*.

II. **tečaj** (2 uri). *Katoliško nrafstvo* (morála). *Svetopisemske zgodbe nove zaveze*.

III. **tečaj** (2. uri). *Liturgika* s priličnim ozirom na ta ali ta predmet prejšnjih 2 tečajev.

IV. **tečaj** (2 uri). *Metodika veronka v ljudskih šolah* z dotičnimi *praktičnimi vajami*. *Kratka zgodovina sv. katoliške cerkve*. Zraven tega se ponavlja učivo prejšnjih tečajev z ozirom na zrelostno preskušnjo.

*) V 3razredno meščansko šolo prestopijo otroci po dovršenem V. razredu ljudske šole. Sicer pa meščankih šol v naši nadškofiji doslej nimamo.

Nat. in založ. Hilarijanska tiskarna v Gorici.
